

TIETYN ILTAPÄIVÄN KUVAUS

Nopeasti kuivuvana, arkana ja vaativana vesiväri mielletään hetken taiteeksi, jossa sisältökin on muodolle alisteinen: kohteena on usein ohikittävä hetken impressio, valo, kappale tunnelmaa. Harva akvarellisti kertoo tarinaa, kommentoi kriittisesti maailman menoa tai yrittää nivoa yhteen arkitodellisuuden ja fantasian.

Petri Hytönen on melko yksinäinen ilmiö suomalaisessa akvarellitaiteessa. Hän hallitsee akvarellin mahdollisuudet suvereenisti. Hän tuottaa isoissa vesiväritöissään illuusiota, maagista valoa ja hetken tunnelmaa, mutta se on vain tausta hänen kuvamaailmalleen: "Teen enemmän kuvia kuin materiaaliestetiikkaa. Se ei vain ole minun juttuni. Sitä on jo tehty kaksisataa vuotta. Ei ole enää sellaisia ihmisiä, jotka voisivat tehdä samaa kuin esimerkiksi Turner tai Goya. Tai sitten Corot... varhaisemmista ehkä Fragonard. Käsityön aika on mennyt. Kehitän tekniikkaa mieluummin johonkin muuhun suuntaan, missä se ei vielä ole ollut."

Hytönen on osannut myös valjastaa tekniikan käyttöönsä: työlään laveeraamisen sijaan hän käyttää ruiskua, luonnoksia hän tekee digitaalisesti tietokoneen avulla. Itse teos syntyy kuitenkin puhtaana käsityönä, mutta akvarellin zeniläinen hetki siirtyy hytösmäisesti jousiammunnan sijaan korkeushyppyyn: "Se on jotain itse kehiteltyä zenbuddhismia. Siinä on aikamoinen rimakauhu... olen entinen korkeushyppääjä... voinko mennä?... nyt voin mennä!..."

Vesiväri on myös itsensä kiduttamista "kaikessa minimalistisuudessaan, vähyydessään": "Kaikista kevyimmät ja tietyllä tavalla kaikista vittumaisimmat materiaalit. Se on jotenkin sadomasokistista. Et saa tyydytystä heti. Pitää hinkata hirveästi, ennen kuin saa ajoittain jälkeä aikaan, ja kuitenkin näet sen niin nopeasti. Materiaali on samalla myös hirvittävän hidas. Sillä ei pysty tekemään kauheata vauhtia isoja sarjoja."

YLÖS

Mutta Hytösen kuvat eivät pysäytä katsojaa tekniikallaan. Ensimmäinen hämmästys tulee ajallistettavissa ja paikallistettavissa olevan kuvamaailman eri tasoista ja niiden yhdistelmistä. Niiden "kielioppi" on vinksautunut, proosa ja runo ovat sekoittuneet keskenään. "Havaitsemisen yleisten lakien vaikutuksesta toiminnot automatisoituvat sitä mukaa kun ne tavanomaistuvat", sanoo venäläinen formalisti Viktor Shklovski ja siteeraa Tolstoita: "Mutta jos kukaan ei nähnyt tai näki tiedostamatta, tai jos ihmisen koko monimutkainen elämä kuuluu tiedostamatta, niin eihän sitä elämää tavallaan ollutkaan." Juuri tähän perustuu Hytösen teosten voima: automaation rikkomiseen, tiedostamattoman avaamiseen. Ja tällä en tarkoita mitään psykoanalyttistä vaan jotain arjen heuristiikkaa: pienten ahaa-elämysten suuruutta, joiden avulla suunnistetaan menestyksekkäästi arjen ja fantasian raja-alueilla. Siteeraan edelleen Shklovskia: "Jotta elämämme palaisi ja jotta asiat jälleen koettaisiin... on olemassa se mitä kutsutaan taiteeksi... taiteen keino on asioiden vieraannuttamisen ja vaikeutetun muodon keino, joka kasvattaa havaitsemisen vaikeutta ja kesto..."

Hytösen akvarellit purkavat havaitsemisen automaatiota äärimmäisen tehokkaasti. Katsoja ei pelkästään 'tunnista' vaan 'näkee'. Mitä näen, kun nousen ensimmäistä kertaa lentokoneella pilvien yläpuolelle? En varmaankaan Hytösen tavoin jääkiekkjoukkueita, mutta muistan tuon hetken kymmenien vuosien takaa. Juuri nyt muistan sen. Astuin ulos koneesta ja kävelin... Vieraannuttamisen kautta asiat havaitaan - silloin kun ne siis havaitaan vahvasti ja tämä jatkuu kauan - tilallisuuden sijaan jatkuvuudessaan. Kyse on pohjimmiltaan kokonaisesta elämästä ja siitä, kuinka fantasia on osa sitä, kuinka se on arkea ja totta. Hytöselle taide ja elämä ovat samaa, ja nykyään siihen kuuluu akvarellien lisäksi lelujen maailma ja kolme lasta: "Perhe-elämän kautta pintaan on tullut enempi pehmeä puoli. On minussa aggressiivisuuttakin, jota en halua välttämättä ottaa esiin. En tiedä haluanko perheen isänä maalata joitakin juttuja, jotka ovat hirveän väkivaltaisia. Jos sitä ottaa esiin, se vie mukanaan. Ehkä sitten myöhemmin, kun on vain vaimo, jonka kanssa voi tapella. Kun sinulla on 5- tai 6-vuotias tyttö, joka on maailman ihanin Peppi Pitkätossu, eihän sitä voi ruveta esittämään jotain väkivaltaa pursuavaa."

Hytönen ei tee eroa arkensa ja taiteensa välillä. Hän ei mene työhuoneeseen vain tekemään joitain juttuja.

Mutta taide ei ole hänelle pelkkää terapiaa - sen hän hoitaa koripallolla tai muulla urheilulla - tai eskapismia vaan väline näkemiselle: "Miten päiväunen ja fantasian voi kohdata arkielämässä. Ne ovat kuitenkin hirvittävän totta. Mutta miten kohdata ne, esittää ne? Pelkkä insinööritotuus ei jaksakaan kiinnostaa. Minua kiinnostaa yhdistää se, mitä näemme ja kuvittelemme näkevämmeksi. Jokaisella on oma reaaliensaailmansa, joka on jokaiselle erilailta totta. Sinun reaaliensaailmasi on minulle jo fantasiensaailma."

Vaikka Hytösen mielestä onkin "paljon hauskeempaa tuottaa yhteiskuntaan iloa kuin surua", on hänellä myös sarkastinen ja ironinen puolensa. Hänellä on myös "tarve sanoa... kuplat pitää puhkaista päästä." Lelujen mm. Voimakkaan kliseisesti sukupuolittunut maailma ja arjen automatisoituminen - "kun menee kirkon taakse pulkkamäkeen ja katsoo rattailta varustettuja iltpäiväkävelyläisiä ja pesueita..." - herättää myös kritiikin. Valon välähdyksen sijaan akvarellistin kohteena saattaa olla pidennetty hetki: "Tietyn iltpäivän kuvaus."

Ja minä katson, näen ja kysyn: "Tämäkö minä olen, tämäkö on minun maailmani?"

Otso Kantokorpi